

Kokousmuistio

Näyttelypalkkiotyöryhmän kokous 5, 25.05.2021, klo 14.00-16.00

Läsnä:

Petra Havu, OKM/Kupo, pj.

Kirsi Kaunisharju, OKM/Kupo

Hanna Kiiskinen, OKM/Kupo

Kimmo Levä, Museoliitto

Teemu Mäki, STS

Anna Rikkinen, Ornamo

Päivi Salonen, OKM/Kupo

Ulla Salmela, Museovirasto

Johanna Selkee, Kuntaliitto

Henri Terho, Taike

Eija Liukkonen, Museovirasto, toimi kokouksen sihteerinä

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.05
2. Hyväksyttiin edellisen kokouksen 29.04.2021 pöytäkirja
3. Luonnos näyttelypalkkiosuositukseksi

Henri Terho kertoi valmistelevan pienryhmän (Suomen Taiteilijaseura, Ornamo, Museoliitto ja sihteeristö) kokoontuneen kaksi kertaa ja tehneen sen lisäksi intensiivistä taustatyöskentelyä tahoillaan. Luonnos näyttelypalkkiomallin perustekstiksi ei ole vielä aivan valmis vaan vaatii vielä työstöä.

Perusesittely suosituksesta lähtee siitä, että molempien osapuolten, sekä näyttelyjärjestäjien että taiteilijoiden, intressit turvataan. Näyttelypalkkio tarkoittaa palkkiota, joka maksetaan taiteilijalle näyttelyä varten tehdystä työstä. Tulkinta ammattilaisuudesta on näyttelyjärjestäjällä.

Suositus koskee kaikkia ammattimaisesti hoidettuja näyttelytiloja, kuten fyysiset tai virtuaaliset museot, galleriat ja väliaikaiset näyttelytilat. Suositus ottaa huomioon erilaisten näyttelyjen ja näyttelytilojen luonteen porrastamalla maksuperusteita. Näyttelytilan porrastus perustuu näyttelytilojen kokoon (enintään 200 m² / 200 m²⁻⁴⁰⁰ m² / yli 400 m²).

Näyttelypalkkiosuositus jakaantuu kolmeen eri maksukategoriaan. **Perusosa** on näyttelypaikkojen ja näyttelyjen kategorioiden mukaan vaihtuva kiinteä maksuosuus. Näyttelyn taiteilijoiden määrä vaikuttaa perusosaan. **Lisäosa** on näyttelypaikan ja taiteilijan välillä sovittavien lisätöiden palkkio. **Muut työt** ovat näyttelykohtaisesti erikseen sovittavia, taiteilijan ja näyttelypaikan välisiin sopimuksiin perustuvia tehtäviä.

Lisähuomiot rajaavat tekijänoikeuskorvaukset ja suorat kustannukset kuten matka-, majoitus- ja materiaalikustannukset suosituksen ulkopuolelle.

Henri Terho kertoi, että valmisteleva työryhmä on käynyt kertaalleen läpi Suomen Taiteilijaseuran ja Ornamon tekemän luonnoksen näyttelypalkkiohinnastoksi. Suositustekstilunnon ja hinnastoluonnos vaativat tarkennuksia mm. työhön liittyvien määritelmien osalta. Perustyön määrittelyä on hyvä pohtia vielä mm. museon henkilökunnan ja taiteilijan työn rajapinnoilla.

Esitetystä hinnastossa on perustyölle kirjattu euromääräinen taulukko, joka porrastuu taiteilijoiden lukumäärän ja näyttelytilan suuruuden mukaan. Esimerkkeinä:

10 taiteilijaa + pieni näyttelytila = 500 euroa / taiteilija

1 taiteilija + suuri näyttelytila = 10 000 euroa

Lisätöiden ja muiden töiden osalta hinnastoluonnoksessa on esitykset suositushinnoista ja vertailu ja taustatietoja. Lisäksi luonnoksessa on Ornamon keräämän aineiston pohjalta keskimääräinen arvio taiteilijan tekemästä työmäärästä ryhmänäyttelyä varten.

Kimmo Levä kertoi, että museoiden kyky maksaa palkkiota on arviolta vain 1/3 ehdotetuista summista. Suosituksen käyttöönotto on realistista vain, jos siihen saadaan lisärahoitusta. Oleellista olisi myös käydä vaikuttavuuskeskustelua sen suhteen mitkä ovat suosituksen hyödyt näyttelyjärjestäjien ja taiteilijoiden näkökulmista. Yhtenäiset käytännöt ovat molempien osapuolten etu. Näyttelyjärjestäjän kannalta näyttelytoiminnan kiinnostavuus ja laatu voisivat olla mielekkäät seurannan mittarit.

Teemu Mäki kertoi olevansa tyytyväinen luonnosten konkreettisuuteen ja kirjauksiin perustyön osuudesta. Suurin osa näyttelypalkkioista maksetaan perustyön kautta, lisätyö ja muu työ ovat poikkeuksia. Nykyisessä tilanteessa lisätyöstä ja muusta työstä maksetaan taiteilijalle mutta perustyöstä vaihtelevasti tai ei lainkaan. Esitetty taulukko on skaalautuva ja perustuu epälineaariseen laskentaan niin että alemmat summat ovat painotteiset. Perustyön kuvaus vaatii täsmennyksiä väärinkäsitysten välttämiseksi. Muotoilujen tulee olla riittävän avoimia, koska työn sisältö vaihtelee tapausten välillä. Lisätyön ja muun työn osalta voidaan olla enemmän suuntaa antavia. Yhdessä ymmärretään, että näyttelypalkkiomalliin tarvitaan merkittävä lisärahoitus.

Anna Rikkinen kommentoi, että on edellisten kanssa samoilla linjoilla, tarvittava lisärahoitus on saatava vakituiseksi valtion määrärahaksi. Näyttelypalkkion suuruus tässä taulukossa minimillään 500 euroa, vastaten 22 euron tuntipalkkaa. Ehdotus on varsin maltillinen verraten esimerkiksi Akavan suosittelemiin asiantuntijapalkkioihin. Ornamo on tehnyt ko. keskimääräisen arvion taiteilijan 1-3 päivän työpanoksesta ryhmänäyttelyssä. Tärkeää on myös kirjata, että lisäosa ja muu työ olisi myös hyvä rahoittaa.

Puheenjohtaja totesi, että työ on edennyt hyvin ja pienryhmä on tehnyt selkeän ehdotuksen. Rahoituksen suhteen tilanne on se, että käytössä on nyt 1 miljoona 3:lle vuodelle. Päätökset rahoituksesta ovat poliittisia. Kokonaistilanne on haastava, kun myös veikkausvoittorahojen kautta kanavoitujen taiteen ja kulttuurin määrärahojen tulevaisuus on avoinna. Realistinen taso hinnoittelulle tavoiteltava, jotta malli olisi käyttökelpoinen.

Käytiin keskustelua esitetyn hintatason realistisuudesta ja kohtuullisuudesta. Kansainvälisten esimerkkien vertailu vahvistaa sen, että esitetty hintataso on perusteltu ja reilu. Seuraavassa vaiheessa tarvitaan tarkempaa kustannusvaikutusten laskemista. Käytössä ei ole tilastotietoa, johon pohjata lisärahoituksen tarve.

Kimmo Levä totesi, että etujärjestöille tilanne on haastava, jos suositellaan ja tiedetään jo suositusta antaessa, ettei riittävää rahoitusta ole tarjolla. Hintatasoa määriteltäessä on huomioitava myös museoalan yleinen palkkaustaso.

Johanna Selkee kommentoi, että luonnokset ja ehdotukset ovat hyvin valmisteltuja. Mallin kokonaisvaikutukset mietityttävät edunvalvonnan puolelta. Tiettyä monimutkaisuutta on havaittavissa lukuisten määrittelyjen ja avointen kysymysten osalta. Mallin osapuolilla tulisi olla selkeä tieto kustannuksista ja velvoitteista.

Henri Terho ehdotti, että kokonaiskustannusvaikutuksia voisi arvioida kohdentamalla tietyille näyttelyjärjestäjille kysely, jossa tiedusteltaisiin laskelmaa sen suhteen mitä ehdotettu hinnasto tarkoittaisi vuoden 2019 näyttelyiden tasolla. Tämän voisi yhdistää kohdassa 5. käsiteltävään kuulemiskierrokseen. Ehdotus sai kannatusta.

Anna Rikkinen pohti olisiko tarpeen käydä järjestöjen kanssa vielä toinen kierros elinkeinopoliittisesta näkökulmasta. Näyttelypalkkiomallilla turvataan taiteilijan työn palkkio ja samalla panostetaan elävään kulttuuriin sivistyksen pohjana. Puheenjohtaja kommentoi, että työryhmällä on vain kolme viikkoa aikaa saada esitys valmiiksi.

Teemu Mäen mielestä valmistelu on heidän osaltaan lähes valmis. Luonnostekstin ja hinnastoluonnoksen viimeistelyn jälkeen luonnokset ovat valmiit kommentointikierrokselle. Kustannustasoa arvioitaessa on hyvä huomioida suuret vaihteluvälit paremmin ja heikommin rahoitettujen näyttelyjärjestäjien välillä.

Käytiin keskustelua siitä, otetaanko ehdotuksessa kantaa sen suhteen, kohdentuuko lisärahoitus perustyön osaan vai ulottuuko se mahdollisesti myös lisätyöhön ja muuhun työhön. Perustyön osa on ennakoitavissa varsin hyvin, lisäosa ja muu työ muuttuvaa.

Johanna Selkee totesi, että ennakkollinen perustyön rahoitus olisi erittäin toivottavaa, muissa osissa on neuvottelun varaa. Teemu Mäki toivoi, että avustus kohdentuisi myös muihin osiin. Päivi Salonen priorisoi perusosaa ja huomioi että lisäosaa on jo maksettu nykyisessä tilanteessa.

Puheenjohtaja totesi, että perusosa lienee syytä priorisoida, mutta järjestetään ensin kuulemiskierros ja kuullaan näyttelyjärjestäjien näkemyksiä, jonka jälkeen voidaan työstää malli ja työryhmän esitys valmiiksi.

4. Rahoitusmalli ja sen hallinnointi

Puheenjohtaja kertoi, että rahoitusmallin suhteen on käyty keskusteluja ministeriön ja Museoviraston kanssa ja tullaan käymään lähiviikkoina ministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen kanssa. Nyt linjaus on se, että rahoitus kanavoitaisiin kahta reittiä: ammatillisille museoille Museoviraston ja muille näyttelyjärjestäjille Taiteen edistämiskeskuksen kautta.

Alustavasti on mallinnettu seuraavaa museoiden korvausten osalta: Näyttelyjärjestäjiltä tiedusteltaisiin loppuvuodesta arvioita sitä seuraavan vuoden näyttelypalkkioiden tarpeesta, samassa yhteydessä haettaisiin korvausta kuluneen vuoden toteuman perusteella. Kun määräraha on tiedossa tammikuussa, voidaan antaa näyttelyjärjestäjille arvio sen suhteen minkä osuuden määräraha kattaa. Näin vahvistettaisiin ennakoivuutta ja vältyttäisiin palautuksilta ja käyttämättä jäämisiltä. Avustus maksetaan siis jälkikäteen mutta näyttelyjärjestäjä saa ennakkotiedon perusteella arvion avustuksen suuruudesta. Tavoitteena on esittää riittävän kevyt hallinnollinen malli.

Taiteen edistämiskeskuksen kanssa asiasta on palaveri 28.5.2021.

Kimmo Levä kommentoi, että museot toivovat rahoitusmalliin pitkäjänteisyyttä, noin kolmen vuoden aikajänteellä.

5. Kuulemiskierros

Käytiin keskustelua valmistelun eri vaiheissa esiin nousseen kuulemiskierroksen suhteen. Päätettiin tehdä ennen seuraavaa kokousta kuulemiskierros ko. sopimusluonnoksen ja hinnastoluonnoksen sekä kustannusvaikutuskyselyn vuoden 2019 toteuman osalta. Kysely kohdistetaan noin 15 museolle sekä muille näyttelyjärjestäjille huomioiden niiden moninaisuus (koko, tyyppi, sijainti, omistusperusteet tms. variaatiot). Sihteeristö valmistelee kyselyn ja lähettää sen työryhmän jäsenille tiedoksi. Tavoitteena on, että kuulemiskierroksen tulokset ovat käytössä seuraavassa kokouksessa.

6. Työryhmän raportti

Työryhmän raportin linjaukset käsitellään seuraavassa kokouksessa. Sisältönä tiivis selonteko työryhmän kokoonpanosta ja työskentelystä sekä suositukset.

7. Seuraava kokous 10.6. 2021 klo 09.00-11.00

Asialistalla:

Kuulemiskierroksen palaute

Rahoitusmalli ja sen hallinnointi

Mallin seuranta ja arviointi

Työryhmän raportti

8. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.00

Eija Liukkonen 25.05.2021